

Pædagogisk læreplan for Daginstitutionen Naturstien 2021

Daginstitutionen Naturstien er beliggende i den sydlige del af Silkeborg Kommune. Institutionen består af 4 børnehuse: Askehuset, Poppelhuset, Bøgehuset og Bryrup Børnehavn.

Askehuset - Harbohøjvej 2, 8653 Them.

Daglig leder: Ulla Andersen

Askehuset består af børnehavnebørn i alderen 3-6 år. I Askehuset samarbejder vi tæt med de lokale dagplejere fra Them og Salten og vores kolleger i Bøgehuset. Derudover har vi et tæt og godt samarbejde med Frisholm Skole, hvor vi arbejder på at sikre en god overgang fra børnehavn til skole.

Askehuset er placeret i et hyggeligt villakvarter tæt på mark og skov i nærheden af Toftebjerg Medborgerhus og Bibliotek.

Bøgehuset - Toftebjerg Bakke 2, 8653 Them.

Daglig leder: Luna Bella Schiøth.

Bøgehuset er en vuggestue Bøgehuset samarbejder vi tæt med de lokale kommunale dagplejere fra Them og Salten og vores kolleger i Askehuset og Poppelhuset, som oftest er de huse, der overtager børnene fra Bøgehuset, når det er tid til børnehavnestart.

Bøgehuset er placeret i et hyggeligt villakvarter tæt på Toftebjerg Medborgerhus og Bibliotek.

Poppelhuset – Frisholmvej 18, 8653 Them

Daglig leder: Pia Bech Pedersen

Poppelhuset er et nystartet børnehus. Huset åbnede i oktober 2022 og rummer børn i alderen 3-6 år.

Poppelhuset er placeret lige ved siden af Frisholm Skole – men stadig tæt på marker, skove og grønne områder.

Bryrup Børnehus - Østervang 41, 8654 Bryrup

Institutionsleder: Tue Chr. Sørensen

Bryrup Børnehus består af børnehavnebørn i alderen 3-6 år samt en vuggestuegruppe for de 0-2 årige.

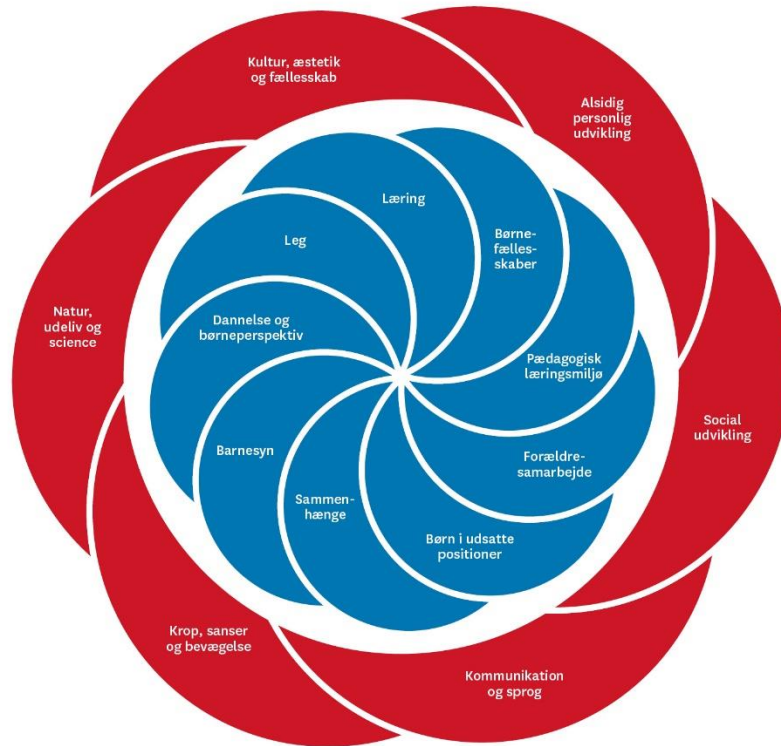
Børnehuset er med sin beliggenhed lige op ad Bryrupbanestien/Naturstien placeret i et naturskønt område i nærheden af skove og søer.

Bryrup Børnehus har i en lang årrække gjort sig fortjent til både Friluftsrådet Grønne Flag samt Spring-Ud-Flaget for arbejdet med børnene i og om natur, naturfænomener og bevægelse.

Vi har et godt samarbejde med de lokale kommunale dagplejere både i Bryrup og de omkringliggende landsbyer.

Vi har ligeledes et tæt samarbejde med Bryrup Skole, som ligger ca. 1 km fra børnehaven. Samarbejdet med dagplejerne og Bryrup Skole er med til at sikre en rød tråd i børnenes liv fra 0-7 års-alderen til glæde og gavn for både børn og forældre.

Kerneopgave og Børnesyn

Kerneopgaven i Naturstien

Vi ønsker at udvikle livsduelige børn, der har mod på at mestre livets udfordringer.

Børnesyn i Naturstien

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8, stk 2:

"Det at være barn har en værdi i sig selv. Børn skal ikke alene forberedes på at blive voksne, men også støttes og værdsættes i de første år".

arbejder vi i Daginstitutionen Naturstien ud fra følgende børnesyn:

Alle børn er unikke og værdifulde i sig selv. Hvert enkelt barn har potentiale, kompetencer og udfordringer, som skal udvikles og understøttes i positivt og respektfuldt samspil mellem børn og voksne.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med forældrene skaber et læringsmiljø, hvor:

- Alle børn oplever at de er med i, og har en værdi for fællesskabet.
- Vi møder barnet anerkendende, tydeligt og positivt.
- Vi understøtter udviklingen af barnets mestringsevne ved at:
  - Gå foran
  - Gå ved siden af
  - Gå bagved
  - Gå i vejen
- Vi giver barnet ro til at være barn.
- Vi ser barnet som aktiv medskaber af egen læring og udvikling.
- Vi inddrager barnets perspektiver på forskellige niveauer.
- Vi udfordrer og drager omsorg for barnet ud fra barnets nærmeste udviklingszone.
- Vi ser og giver plads til barnets nysgerrighed og initiativer.
- Vi udvikler barnets demokratiske kompetence.
- Vi arbejder målrettet med selvhjulpethed i hele barnets tid i børnehuset.
- Vi understøtter barnets evne til at indgå i både frivillige og voksenstyrede fællesskaber.

Dannelse og børneperspektiv

Syn på dannelse og børneperspektiv i Naturstien

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8 stk.2:

"Børn på fx 2 år og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe."

arbejder vi i Naturstien ud fra følgende syn på Dannelse og Børneperspektiv:

Dannelse er en dybere form for læring, som omfatter det hele barn. Gennem aktiv deltagelse udvikler og forankrer det unikke barn sin identitet, værdier, viden om demokrati og manerer i en proces mod at blive den bedste udgave af sig selv.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med forældrene:

- Inddrager og italesætter barnets perspektiv på 3 niveauer:
  - Den voksnes udefrakommende perspektiv på barnets behov.
  - Den voksnes forsøg på at sætte sig i barnets sted.
  - Barnets eget perspektiv.
- Arbejder med udvalgte dele af Fri-for-mobberi-konceptet.
- Understøtter barnets dannelse ved at:
  - Gå foran.
  - Gå ved siden.
  - Gå bagved.
  - Gå i vejen.
- Sikrer os, at barnet gennem aktiv deltagelse føler sig som en værdifuld del af både frivillige og forpligtende fællesskaber, hvor der er plads til både at fejle og mestre.
- Giver plads til, at barnet kan være medbestemmende, initiativrig, nysgerrig, konstruktiv kritisk og løsningsorienteret.
- Tilstræber at undersøge barnets perspektiv ift. planlægning, indsatser, indretning, indkøb m.v. (fx gennem samtale, interview eller lign.)
- Introducerer barnet for kulturelle værdier, traditioner og normer.
- Er tydelige rollemodeller.
- Præsenterer barnet for demokratiske processer og spilleregler.
- Fremmer udviklingen af barnets selvværd, ansvarlighed og mestringsevne.

Leg

Legesyn i Naturstien:

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8, stk 2:

"Legen har værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Legen er også grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for alle børn."

arbejder vi i Daginstitutionen Naturstien ud fra følgende legesyn:

Legen er værdifuld i sig selv og central for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal derfor understøttes i at indgå i legefællesskaber

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med forældrene skaber en legekultur, hvor:

- Målet er, at alle børn har gode venner og indgår i legefællesskaber.
- Vi anerkender, at legen har værdi i sig selv og er betydningsfuld for udvikling og fastholdelse af venskaber.
- Vi giver børnene mulighed for at bearbejde deres læring og dannelse gennem leg.
- Vi anerkender vigtigheden af og skaber rum til børnenes egne lege og initiativer.
- Vi inspirerer, støtter samt guider børnene gennem både frie og rammesatte lege og aktiviteter.
- Vi inddrager børnenes perspektiv i vores planlægning, struktur og rutiner.
- For at sikre børnenes mulighed for fordybelse, organiserer vi vores hverdag, så de voksne har klare roller.
- Vi deltager i og understøtter udviklingen af barnets leg gennem en legende tilgang ved at:
  - Gå foran.
  - Gå ved siden.
  - Gå bagved.
  - Gå i vejen.

Læring

Læringssyn i Naturstien

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8, stk. 2

"Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Det pædagogiske læringsmiljø handler om at fremme børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse."

arbejder vi i Naturstien ud fra følgende lærings syn:

I Naturstien er vi bevidste om, at vores daginstitution kun er én blandt flere arenaer for børnenes læring og udvikling, hvor hjemmet er den mest centrale og har størst indflydelse på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi arbejder med læring i bred forstand. Læring foregår således ved, at barnet bliver udfordret i leg, relationer, aktiviteter og i naturen.

Vi tilrettelægger de pædagogiske læringsmiljøer ud fra barnets nærmeste udviklingszone, således barnets hele udvikling fremmes i miljøer, hvor der er plads og mod til at begå fejl.

Vi vægter de gode ærlige relationer både mellem børnene og mellem børn og voksne, hvor vi skaber tryghed og nærvær.

Vi understøtter barnets nysgerrighed, da der er læring i alle lege, rutiner, aktiviteter m.v.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med forældrene:

- Er bevidste om og arbejder ud fra, at læring foregår i alle de relationer og situationer, som barnet indgår i.
- Er bevidste om, at de voksne altid er rollemodeller og medskabere af læringsmiljøerne – uanset hvordan de handler/ikke handler i en given situation.
- Er tydelige, anerkendende voksne, der påtager os ansvaret for samværet med og relationen til det enkelte barn.
- Giver barnet mulighed for at gøre sig erfaringer, samt understøtter dets mod til at turde nye ting og begå fejl.
- På anerkendende vis giver handlemuligheder i stedet for restriktioner.
- Er bevidste om hvilken position, der understøtter barnets læring i nuet, fx hvornår vi:
  - Går bagved.
  - Går ved siden af.
  - Går foran.
  - Går i vejen.
- Er ærlige og troværdige overfor barnet og ikke fratager det eller afleder det fra bekymringer og udfordringer, men støtter barnets egen vej igennem disse.
- Er målrettede, velforberejede og bevidste om det, vi vil.
- De voksne skaber læringsmiljøer der:
  - Tager udgangspunkt i et børneperspektiv.
  - Tager udgangspunkt i barnets nuværende udviklingszone.
  - Understøtter udviklingen af barnets selvtillid og selvværd.
  - Er baseret på trygge og positive relationer.
  - Er eksperimenterende.
  - Understøtter barnets evne til at sige "pyt".
- Inspirerer børnene gennem vores begejstring, engagement og fantasi.
- Understøtter barnets værdi og ansvar (efter evne) i de frivillige og forpligtende fællesskaber, barnet indgår i.

Børnefællesskaber

Børnefællesskaber i Naturstien

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8 stk. 2:

”Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende, hvor alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende, samtidig med, at fællesskabet skaber rum til alle, nye relationer og mulighed for at prøve forskellige positioner mv. Det er det pædagogiske personales og ledelsens opgave at skabe en balance mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.”

arbejder vi i Naturstien ud fra følgende syn på børnefællesskaber:

I Naturstien er vi bevidste om, at børnefællesskaber er meget betydningsfulde for børns leg, trivsel, udvikling, dannelse og læring. Alle børn har brug for at være en aktiv og betydningsfuld del af et børnefællesskab. Alle børn skal opleve at blive respekteret og lyttet til. Det pædagogiske personale skaber rammerne for børnefællesskaberne og skaber mulighed for, at børnene oplever at være en del af forskelligartede fællesskaber, samt at de får mulighed for indtage forskellige positioner og roller.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med forældrene:

- Indgår i at skabe et velfungerende børnefællesskab præget af tolerance og anerkendelse af alle børn og deres familier.
  - Skaber inkluderende rammer, der tilgodeser både større og mindre børnefællesskaber i hverdagen.
  - Arbejder med udvalgte dele af Fri-for-mobberi-konceptet.
  - Understøtter barnets deltagelse i fællesskaber ved at:
    - Gå foran.
    - Gå ved siden.
    - Gå bagved.
    - Gå i vejen.
  - Sikrer os, at barnet gennem initiativer og aktiv deltagelse føler sig som en værdifuld del af både frivillige og forpligtende fællesskaber.
  - Giver plads til, at barnet kan være initiativrig, nysgerrig, konstruktiv kritisk og løsningsorienteret.
  - Understøtter barnets evne til at indgå i socialt samspil med børn og voksne.
  - Skaber rum for etablering af venskaber på tværs af alder, køn og kultur.
  - Understøtter barnets evne til at indgå i demokratiske processer.
  - Fremmer udviklingen af barnets selvværd, selvtillid, ansvarlighed og mestringsevne.
-

Pædagogisk læringsmiljø

Det Pædagogiske Læringsmiljø i Naturstien

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8 stk. 3,

- Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

mener vi, at det pædagogiske læringsmiljø skal ses som værende rammen for børns trivsel, læring og dannelse.

Et pædagogisk læringsmiljø er således kendetegnet af både den fysiske indretning (inde og ude) samt de voksnes pædagogiske ageren, relationer, empatiske indlevelse m.v. i forhold til børnene – for at sikre lige deltagelsesmuligheder for alle børn.

Med et pædagogisk læringsmiljø menes et miljø, hvor der arbejdes bevidst og målrettet med de centrale elementer i vores pædagogiske grundlag:

- Barnesyn
- Læringssyn
- Legesyn
- Syn på dannelse og børneperspektiver
- Forældresamarbejde om børns læring
- Sammenhænge mellem dagpleje, hjem, vuggestue, børnehave og skole
- Børn i udsatte positioner
- Børnefællesskaber

Disse elementer er alle beskrevet andet steds i vores Styrkede Læreplan, hvor de understøttes af små konkrete eksempler.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i Naturstien

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8 stk. 7:

- *Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.*
- *Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.*

kommer vores arbejde med børnemiljø til udtryk på følgende måder:

Det fysiske børnemiljø:

- Vores fysiske indretning er bl.a. baseret på vores arbejde med børnenes selvhjulpethed. Fx er toiletter, håndvaske og garderober indrettet, så de giver børnene mulighed for at mestre tingene selv, når de er klar til det.
- Vores børnehuse er indrettet således, at der er mulighed for udfoldelse og fordybelse. Vi har indrettet miljøerne, så de er tydeligt definerede og varierer fra stillerum til rum med mulighed for almindelig leg samt arealer med mulighed for fysiske udfoldelse.
- Vores læringsmiljøer indrettes, så de er fleksible, hvilket giver mulighed for både at igangsætte varierende pædagogiske aktiviteter og at følge børnenes egne initiativer.
- Vores legepladser er indrettet, så de udfordrer børnenes motorik, giver mulighed for at stimulere sanser og udvikler deres mestringssevne.
- Vi benytter os af nærområderne – fx naturens mange muligheder samt andre legepladser m.v.
- Vi er bevidste om vores pædagogiske tilgang til børnenes selvregulering – Fx ved at have fokus på, hvor vi er rolige og bruger små stemmer, og omvendt hvor er der mulighed for fysiske udfoldelser og høje lyde.

Det psykiske børnemiljø:

- Inddrager og italesætter barnets perspektiv på 3 niveauer:
  - Den voksnes udefrakommende perspektiv på barnets behov.
  - Den voksnes forsøg på at sætte sig i barnets sted (mentalisering)
  - Barnets eget perspektiv.
- Arbejder med udvalgte dele af Fri-for-mobberi-konceptet.
- Sikrer os, at barnet gennem aktiv deltagelse føler sig som en værdifuld del af både frivillige og forpligtende fællesskaber.
- Vi arbejder bevidst med, at det at være barn har værdi i sig selv.

Det æstetiske børnemiljø:

- Vi arbejder bevidst med tanke på, at indretning og udsmykning af vores rum og andre arealer, skal tilgodese børnegruppens niveau og behov for stimuli – og evt. begrænsning af stimuli.
- Både vores inde- og udearealer er indrettet, så de pirrer børnenes nysgerrighed.
- Vores inde- og udearealer giver mulighed for såvel stille lege, fordybelse, udforskning og fysisk udfoldelse.

Inddragelse af børneperspektiv:

- Tilstræber at undersøge barnets perspektiv ift. planlægning, indsatser, indretning, indkøb m.v. (fx gennem samtale, interview eller lign.)
- Giver plads til, at barnet kan være initiativrig, nysgerrig, konstruktiv kritisk og løsningsorienteret.
- Se også "Det psykiske børnemiljø".

Slutteligt er vi bevidste om, at både forældrene og personalet i Naturstien er vigtige rollemønstre for børnene – og at det er et fælles ansvar at skabe gode børnemiljøer i vores 4 børnehuse.

Børn i udsatte positioner

Naturstiens indsats vedr. børn i udsatte positioner

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8, stk. 5

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

arbejder vi i Naturstien ud fra følgende syn på børn i udsatte positioner:

I Naturstien er vi bevidste om, at nogle børn i kortere eller længere perioder har nogle livsbetingelser, der gør, at de kommer i en udsat position.

Vi har den forståelse, at det aldrig er barnet, der er problemet, men at problemet skal findes i konteksten omkring barnet – hvilket vil sige det miljø, og de relationer barnet indgår i. Vi er bevidste om at vores daginstitution kun er én blandt flere arenaer for barnet læring og udvikling, hvor hjemmet er den mest centrale og har størst indflydelse på barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse, derfor anser vi forældresamarbejdet som værende særligt vigtigt.

Vi ser det som en yderst vigtig opgave at sørge for at rumme, anerkende og fremme inklusionen af alle børn i fællesskabet.

Vi arbejder ud fra Silkeborg kommunes inklusions mindset og Trivsel på tværs.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i tæt samarbejde med forældrene:

- Arbejder ud fra devisen: Alle skal med.
- Yder en særlig indsats for at give alle børn de bedste muligheder for trivsel.
- Tager udgangspunkt i, at alle børn er unikke og værdifulde i sig selv. Hvert enkelt barn har potentiale, kompetencer og udfordringer, som skal udvikles og understøttes i respektfuldt samspil med børn og voksne.
- Tager udgangspunkt i barnets ressourcer og nærmeste udviklingszone, således barnet oplever succes og mestring.
- Understøtter, at alle børn føler sig som betydningsfulde deltagere i fællesskabet og oplever at have venskaber.
- Er opmærksomme på at udfordre vores narrativer, da sprog skaber virkelighed.
- Arbejder med Trivsel på tværs:
  - Personalet trivselsvurderer alle børn to gange om året.
  - Afholder fokusråd med forældre for at sikre en tidlig indsats, hvis vi har en bekymring for barnets trivsel og/eller udvikling både på kort og lang sigt.
  - Har et tæt samarbejde med tværfaglige samarbejdspartnere i forhold til sparring og analyse af udfordringer.
  - Afdækker barnets udfordringer og ressourcer (ud fra kontekst, miljø og relationer).
  - Udarbejder og arbejder ud fra handleplaner for barnet med udgangspunkt i en helhedsvurdering.
- Har skærpet opmærksomhed på at skabe læringsmiljøer, der giver tryghed gennem genkendelighed og kontinuitet i hverdagen, samt tilgodeser en god, tæt, nærværende og udviklende relation til de voksne.
- Skaber læringsmiljøer, der inkluderer alle børn i både frivillige og forpligtende fællesskaber - evt. ud fra en konkret handleplan.

Samarbejde med forældre om børns læring

Naturstiens samarbejde med forældre om børns læring

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8, stk. 6:

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

samt forarbejdet til Dagtilbudslovens §8 stk. 6:

"Med forældresamarbejde om børns læring forstås netop et samarbejde, hvor såvel dagtilbuddet som forældrene har et ansvar. Forældrene har således også et ansvar for at samarbejde med dagtilbuddet og i øvrigt holde sig orienteret og bakke op om det arbejde, der foregår i dagtilbuddet i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring."

arbejder vi i Naturstien ud fra følgende syn på samarbejde med forældre om børns læring:

I Naturstien er vi bevidste om, at vores daginstitution kun er én blandt flere arenaer for børnenes læring og udvikling, hvor hjemmet er den mest centrale og har størst indflydelse på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Derfor er det af største betydning, at vi har et godt og tillidsfuldt samarbejde med forældrene, der bygger på åbenhed, ærlighed, tolerance og gensidig respekt.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med forældrene:

- Sikrer barnet gode overgange:
  - Fra hjemmet til børnehuset.
  - Fra vuggestue/dagpleje til børnehave.
  - Mellem interne grupper/stuer i børnehuset.
  - Fra børnehave til børnehave.
  - Fra børnehave til skole.
- Bidrager til at give barnet en god og tryk opvækst, samt giver barnet omsorg ved at understøtte barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse.
- Ser hinanden som en ressource, når vi skal finde gode løsninger på, hvordan vi understøtter barnet.
- I dagligdagen har en dialog omkring barnets trivsel og udvikling.
- Afstemmer gensidige forventninger til hinanden.
- Er bevidste om og arbejder ud fra, at barnets trivsel og læring er et fælles ansvar, hvor personale og forældre bakker op om de tiltag, der aftales.
- Undrer os og er nysgerrige på hinandens roller i forhold til barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse - både i børnehuset og i hjemmet.
- Afholder forældremøde 1 gang om året.
- Vælger og indgår i:
  - et forældreråd, der tilrettelægger forskellige arrangementer, for at styrke det sociale sammenhold i de enkelte børnehuse.
  - en forældrebestyrelse, der varetager principperne for det fælles overordnede arbejde for Daginstitutionen Naturstien.
- Aftaler samtaler i forbindelse med:
  - Overgang fra vuggestue/dagpleje (ved behov).
  - 3-6 måneder efter barnets start i institutionen (ved behov).
  - Skolestartssamtale i begyndelse af det år, hvor barnet påtænkes skolestart.
- Arbejder med Trivsel på tværs:
  - Personalet trivselsvurderer alle børn to gange om året.
  - Afholder fokusråd for at sikre en tidlig indsats, hvis vi har en bekymring for barnets trivsel og/eller udvikling både på kort og lang sigt.
  - Har et tæt samarbejde med tværfaglige samarbejdspartnere i forhold til sparring og analyse af udfordringer.
  - Afdækker barnets hindring for læring (ud fra kontekst, miljø og relationer).

- Udarbejder og arbejder ud fra handleplaner for barnet med udgangspunkt i en helhedsvurdering.
  - Kommunikerer hverdagspædagogiske tanker ud, så det er muligt for forældrene at følge med i og orientere sig om barnets hverdag.
-

Sammenhænge

Sammenhænge i Naturstien

Pædagogisk læringsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

Med udgangspunkt i Dagtilbudslovens §8, stk. 6

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen."

arbejder vi i Naturstien ud fra følgende syn på sammenhæng til børnehaveklassen:

Vi har i hele barnets tid i børnehaven fokus på at udvikle livsduelige børn, der har mod på at mestre livets udfordringer. Overgangen til skolen er en af de udfordringer, barnet møder på sin vej. Vi har et tæt samarbejde med skolen omkring denne overgang for at skabe sammenhæng, og for at barnet er bedst muligt forberedt på overgangen.

Dette kommer til udtryk ved, at vi i samarbejde med skolen & forældrene har fokus på:

- Før-skolegrupper
- Skoleparathedssamtaler
- Overgangsbeskrivelser
- Overlevering med skolen
- Besøg på skolen
- Besøg fra skolen
- Møde mellem institutionens ledelse og skole/SFO-ledelsen
- Overgangsmarkører
- Årshjul med faste aftaler
- Arrangementer for børn og elever på tværs af skole og børnehuse.

Som udgangspunkt samarbejder børnehuse i Naturstien med Frisholm Skole og Bryrup Skole, da langt størstedelen af børnene indskrives på disse skoler efter endt børnehavetid.

Vi følger Silkeborg Kommunes flowchart, som beskriver procedureerne ift. overgang fra børnehave til skole.

Overgangene ind i børnehuse:

I Den Styrkede Pædagogiske Læreplan er der, som beskrevet ovenfor, fokus på sammenhængen mellem dagtilbud og skole. Men det er dog ikke den eneste markante overgang, som barnet møder på sin vej i alderen 0-6 år.

I Naturstien har vi derfor ligeledes et stort fokus på overgangene fra hjem til vuggestue og fra dagpleje/vuggestue til børnehave – ganske som der af og til er fokus på at skabe en god overgang fra hjem til børnehave, for de børn er, som er blevet hjemmepasset eller er tilflyttere.

I Bryrup Børnehus' vuggestue kommer det til udtryk ved, at vi i forbindelse med overgang fra hjem til vuggestue:

- Sender velkomstbrev og informationsmateriale omkring børnehuset og opstarten
- Giver mulighed for flere små for-besøg, hvor forældre og barn besøger vuggestuen inden opstart
- Rundvisning og opstartssamtale med forældrene
- Indkøring af barnet i tæt samarbejde med forældrene
- Overgangsmarkører
- Samtale om opstart med forældre efter 3-6 måneder – eller efter behov.

I Bryrup Børnehus' børnehave kommer det til udtryk ved, at vi i forbindelse med overgang fra dagpleje/vuggestue til børnehave:

- Sender velkomstbrev og informationsmateriale omkring børnehuset og opstarten

- Rundvisning af forældre og barn i børnehaven
- Forældre og barn på for-besøg i børnegruppen
- Opfordrer forældrene til at bruge vores legeplads udenfor åbningstid
- Børnene fra vores egen vuggestue besøger børnehaven sammen med en voksen fra vuggestuen
- Opfordrer dagplejen til at komme på besøg med barnet
- Overgangsmarkører (fx ressourceblomst)
- Overgangsbeskrivelser – udarbejdet af dagplejeren/vuggestuen og forældrene
- Evt. overleveringsmøder med forældre og repræsentanter fra dagplejen/vuggestuen
- Videreførelse af evt. fokuspunkter og læringsmål fra dagplejen/vuggestuen
- Indkøring af barnet i tæt samarbejde med forældrene
- Samtale om opstart med forældre efter 3-6 måneder – eller efter behov.

I Bøgehuset kommer det til udtryk ved, at vi i forbindelse med overgang fra hjem til vuggestue:

- Sender velkomstbrev og informationsmateriale omkring børnehuset og opstarten
- Giver mulighed for flere små for-besøg, hvor forældre og barn besøger vuggestuen inden opstart
- Rundvisning og opstartssamtale med forældrene
- Indkøring af barnet i tæt samarbejde med forældrene
- Overgangsmarkører
- Samtale om opstart med forældre efter 3-6 måneder – eller efter behov.

I Askehuset og Poppelhuset kommer det til udtryk ved, at vi i forbindelse med overgang fra dagpleje/vuggestue til børnehave:

- Sender velkomstbrev og informationsmateriale omkring børnehaven og opstarten
- Vi opfordrer til, at forældrene/dagplejen/vuggestuen kommer på besøg med barnet i børnehaven og på legepladsen
- Dagplejen/vuggestuen laver en overgangsbeskrivelse til børnehaven i samarbejde med forældrene
- Evt. overleveringsmøder med forældre og repræsentanter fra dagplejen/vuggestuen
- Videreførelse af evt. fokuspunkter og læringsmål fra dagplejen/vuggestuen
- Rundvisning og opstartsmøde med forældrene
- Indkøring af barnet i tæt samarbejde med forældrene
- Overgangsmarkører
- Samtale om opstart med forældre efter 3-6 måneder – eller efter behov.

Inddragelse af lokalsamfundet

Sådan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe relevante pædagogiske læringsmiljøer for børn:

- Samarbejde med de lokale virksomheder/butikker
  - Samarbejde med de offentlige institutioner (fx biblioteket)
  - Samarbejde med de frivillige foreninger (Fx Veteranbanen, Bryrup)
  - Ture i lokalområdet – fx i naturen og legepladser.
  - Besøg på de lokale skoler
  - Besøg i Naturstiens andre huse (Them)
-

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer, samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Den pædagogiske læreplan beskriver, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal;

- understøtte de to pædagogiske mål for temaet
- tage udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Sådan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling:

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Vi styrker aktivt børnenes selvhjulpethed i takt med, at børnene er klar til det – og guider de børn, som fortsat har brug for mere hjælp.

Fx:

- ved at understøtte vores beskeder med visuelle virkemidler
- ved at guide, heppe og hjælpe, når ting driller – samt juble når de lykkes.
- ved at fremhæve børnenes positive adfærd/succeser for resten af gruppen.
- ved at opdele os i mindre grupper eller ved at de voksne organiseres med forskellige roller.
- ved bevidst at prioritere den læring, der foregår i rutinesituationer.

Hvordan er vi respektfulde over for børnene og guider dem positivt?

Fx:

- ved at være ærlige og tydelige voksne med klare, positive og forståelige forventninger til børnene.
- ved at være lytte til børnene – fx i konflikter med andre børn.
- ved at anerkende, spejle og italesætte deres følelser.
- ved at børnene oplever, at vi ser deres lege og initiativer som værdifulde.
- ved at guide dem positivt fx give dem redskaber til at håndtere en konflikt eller bede om hjælp til at lyne jakken.

Vi er støttende og tryghedsskabende, når børnene er utrygge, vrede eller kede af det.

Fx:

- ved at vi - gennem vores kendskab til det enkelte barn – opnår en viden om, hvordan vi bedst hjælper barnet. Fx spejling af følelser, pause med ro, trøst/kram/sidde på skødet, afskærmning osv.
- ved at vi bevarer roen i situationen, så barnet kan spejle sig i vores ro.
- ved at anerkende og italesætte barnets følelser – og efter følgende guide barnet tilbage til fællesskabet.
- vi er bevidste om vores roller og placering – fx som fordybelsesvoksen i sandkassen eller overbliksvoksen som hjælper barnet med de praktiske ting.
- ved at forberede børnene på skift og ændringer.
- ved at sætte fokus på følelser fx via Fri-For-Mobberi (omsorg, respekt, tolerance & mod).

Vi organiserer os, så der er opmærksomhed på hele gruppen.

Fx:

- ved at der er en tydelige italesat og skemalagte rollefordelinger blandt personalet.
- ved at inddele børnene i mindre grupper, der giver større mulighed for kontakt til en nærværende voksen.
- faste pladser og mindre grupper til fx spisning sammen med voksen ved bordet.
- navneopråb eller navnerunde til spisning/samling.
- projekter tilrettelagt efter børnegruppens nærmeste udviklingszone.

Social udvikling

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Vi fremhæver og italesætter de forskelle (og ligheder), der er i børnegruppen på en måde, så forskellighed ses som en ressource.

Fx:

- *Ved at behandle børn forskelligt for, at de behandles ens.*
- *Ved at lave aktiviteter baseret på enkelte børns ideer, kunnen, viden og kompetencer.*
- *Ved at arbejde efter Fri-for-mobberi-begreber og nøgleord.*

Vi fremhæver børnenes positive sociale adfærd over for de andre børn i børnegruppen, med henblik på, at børnene kan spejle sig i den positive adfærd.

Fx:

- *Ved at sige: "Wauw prøv lige at se hvor god Birger er til at hoppe".*
- *Ved at sige: "Det var flot, at du kunne sige nej tak til din ven".*
- *Ved at lade børn hjælpe hinanden – fx i garderoben.*
- *Ved at italesætte de andre børns kunnen som noget, der er værd at efterstræbe.*

Vi tilbyder læringsmiljøer, der fordrer, at børnene samarbejder, og derigennem styrker børnefællesskabet.

Fx:

- *Ved at lege regellege som: "Alle mine kyllinger".*
- *Ved at lave små legegrupper.*
- *Ved at have en fast gåmakker (stor hjælper lille).*
- *Ved at italesætte fællesskabet -fx i dyreprojekter hvor vi arbejder med "flok-begrebet".*
- *Vi skaber et tilhørsforhold til både gruppe og børnehus.*
- *Samarbejde om et fælles produkt – fx et stort påskeæg eller pyntning af juletræer.*

Vi involverer aktivt børnene i at løse deres konflikter og problemer.

Fx:

- *Ved at lytte til begge parter i en konflikt.*
- *Ved at italesætte begge parter nonverbale udtryk – så vi hjælper dem med at aflæse hinanden.*
- *Ved at give børnene handlemuligheder og guider dem i at afprøve disse på egen hånd.*
- *Ved at bede børnene om selv at komme med løsningsforslag.*
- *Ved at italesætte og anerkende, når børnene selv har løst en konflikt.*

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Med udgangspunkt i børnenes alder og færdigheder benytter vi et nuanceret sprog for at specificere præcist, hvad vi taler om.

Fx:

- *Ved at navngive forskellige handlinger, genstande og begreber.*

Vi arbejder med aktiviteter, hvor vi præsenterer børnene for nye temaer, emner og ord.

Fx:

- *Vilde dyrs-projekter med fokusord som snabel, stødtand, kløer, savanne, vandhul, flok osv.*
- *Sanglege, rim og remser.*
- *Dialogisk læsning og Læseleg.*
- *Samlinger*

Vi udvider børnenes forståelse og brug af ord og begreber.

Fx:

- *Visuel understøttelse og brug af konkrete*
- *Vi oversætter børnenes udtryk/lyde til ord – Fx når barnet siger ”mam mam”, siger den voksne: ”Ja, nu skal vi spise dejlig mad.”*
- *Vi udfolder begreber: fx frugt: Se alle de her frugter – vi har både æbler, pærer og bananer.*

Vi hjælper børnene med at sprogliggøre deres tanker og følelser:

Fx:

- *Vi italesætter børnenes kropssprog og signaler.*
- *Vi guider og mægler, når barnet er i konflikt med andre.*
- *Vi sætter ord på stemninger: Fx ”Hvor er det hyggeligt at sidde her og spise sammen med jer.”*

Vi har fokus på den betydningsfulde samtale.

Fx:

- *Turtagning i samtalen (respekt for hinanden)*
- *Vi stiller åbne HV-spørgsmål?*
- *Vi guider børnene i, hvordan de indgår i en samtale -fx ude/indestemme, tonefaldet, hvordan siger de tingene på en god måde, m.v.*
- *Vi er nysgerrige på barnets interesser, perspektiv samt baggrund og opfordrer børnene til at fortælle om deres oplevelser.*

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Vi etablerer et læringsmiljø, der understøtter børnene i at udfordre og udvikle deres fysiske færdigheder ift. nærmeste udviklingszone.

Fx:

- Vi arbejder med de 18 grundlege – fx på motorikbaner, ture i naturen, trille, kaste, gribe osv.
- Vi er bevidste om, at vores legeplads skal indeholde forskelligartede udfordringer – fx gynger, balancebomme, boldbane, cykling, klatretræer, kolbøttestænger, bakker/høje o.l.
- Vi bruger naturens muligheder – fx skrænter, træer osv.

Vi skaber læringsmiljøer, som understøtter grov- og finmotorisk – såvel ude som inde.

Fx:

- Tumble/motorikrum
- Vi leger i flere niveauer fx på gulvet, i vindueskarmen, på bordet, i træet, på legetårnet osv.
- Vi leger på forskellige underlag og terræner – fx fliser, skovbund, græs, grus, sand, vand, mudder, skrænter m.v.
- Vi laver aktiviteter, hvor vi fx skal farve indenfor stregerne, sætter perler på snor, klipper, klistre, snitter, samler ting og krible/krabledyr.
- Boldspil

Vi skaber læringsmiljøer, som stimulerer børnenes sansemotoriske udvikling – såvel ude som inde.

Fx:

- Fodbad.
- Snurretoppe.
- Gynger.
- Ved at være ude i alt slags vejr.
- Skiftevis vilde og stille aktiviteter.
- Mindfulness:
  - o Yoga
  - o Musik
  - o Siesta
- Sansesele:
  - o Gå med bare tæer på sten, mudder og grus.
  - o Føleposer
  - o Kold og varm (fra rul i sneen til varmen ved radiator/masseovn)
  - o Vandkampe

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske den. Det giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden. Derved får børnene erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Vi tilbyder læringsmiljøer og materialer, der muliggør erfaringer og eksperimenter med naturens kredsløb og med at genbruge og reducere forbrug.

Fx:

- Vi samler affald og sorterer.
- Vi bygger ting af affald.
- Vi giver tingene flere anvendelsesmuligheder: En mælkekarton der bliver til karseholder.
- Vi har fokus på sæbe- og papirforbrug ved håndvask sammen med børnene.

Vi bruger matematiske ord og koncepter i vores aktiviteter og rutiner.

Fx:

- Ved at italesætte former på klodser, ting vi finder i naturen, skilte osv.
- Vi tæller.
- Vi bruger forholdsord til at beskrive tings placering i ft. hinanden – fx foran, bagved, ved siden af osv.
- Naturmatematik – både på tavler og hvor børnene samler ting og selv skaber former.
- Vi taler om mængder.
- Vi har fokus på stor/lille, høj/lav, færre/flere osv.
- Vi spiller spil
- Vi leger regellege.

Vi arbejder på at udvide børnenes forståelse af årsag, virkning og sammenhænge.

Fx:

- Vi hælder vand på kælkebakken, så den fryser til is, så kan vi kælke hurtigere.
- Vand i balloner som fryser til is og kan bruges til lygte.
- Vi sætter ord på årstidernes skift – Det er varmt om sommeren og koldt om vinteren. Bladene falder af træerne om efteråret, og blomster der springer ud i foråret.
- Tema om vands cyklus.

Vi skaber læringsmiljøer, hvor børnene kan erfare og undersøge forskellige naturtyper og naturfænomener.

Fx:

- Vi italesætter fænomener på børneniveau.
- Vi udforsker dyrs levevis.
- Vi arbejder med planter.
- Vi er udenfor i (næsten) alt slags vejr.
- Vejr-fænomener: Regnvejr, tåge, kulde, skyer, blæst, solskin, torden, sne, frost, hagl osv.
- De voksne er nysgerrige sammen med børnene og er bevidste om hvorvidt de skal gå forrest, bagved, ved siden af eller i vejen.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Vi skaber et læringsmiljø, som tilbyder materialer eller aktiviteter, der relaterer sig til emner, som børnene finder interessante eller aktuelle.

Fx:

- ved at indsamle materialer i naturen til brug i børnenes kreative processer.
- spiller MGP-musik, som børnene har lyttet til hjemme og lave dansefest.
- gennem projekter om alt fra ræve og mus til sang, dans og klippe/klistre.
- De voksne engagerer sig aktivt i børnenes lege og eksperimenter samt understøtter deres initiativer.
- ved at gribe børnenes ideer og lege.

Vi skaber et læringsmiljø, som tilbyder elektroniske medier, som opmuntrer til kreativitet eller aktive bevægelser?

Fx:

- ved at søge viden om naturen og/eller de ting børnene efterspørger.
- musik og film på iPad/storskærm/telefon.
- visuelle forklaringer og eksempler på begreber, dyr osv.

Vi skaber et læringsmiljø, som understøtter og udvikler børnenes nysgerrighed og fantasi gennem kreativ udfoldelse med en række forskellige materialer og aktiviteter.

Fx:

- temaer om traditioner
- temaer om årstiden
- ved at lege ind i læste historier/sange – fx "De 3 bukke bruse" og "I en skov en hytte lå."
- kreative værksteder med ler, pap, papir, vand, sand, træ osv.
- fantasilege, hvor en pind bliver til en skyder, sværd eller tryllestav.
- Bygge- og huleaktiviteter
- projekter om affald, sortering, natur, teater m.v.

Vi tager afsæt i den forskellighed og de ressourcer, der er i børnegruppen.

Fx:

- ved at lave aktiviteter med udgangspunkt i børnenes forskellige baggrunde og kendetegn.
- ved at anerkende og italesætte forskelligheder.
- ved at opdele børnene i mindre grupper.

Vi skaber læringsmiljøer, der bærer præg af en kulturel bevidsthed, der kommer til udtryk gennem en række forskellige aktiviteter.

Fx:

- Højtider: Jul, påske, fastelavn, sommerfest o.l.
- Måltider.
- Ved at udstille vores kreative produkter
- Teater – både egne optrædener og andres forestillinger.
- Sanglege, rim, remser, regellege.
- Samlinger og rutinesituationer.

Evalueringskultur

Sådan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø

I Naturstien tilrettelægger vi vores aktiviteter, projekter og indsatser vha. SMTTE-modellen. Denne danner udgangspunktet for både vores planlægning, udførelse og evaluering. For at kvalificere vores SMTTE-modeller gør vi brug af arbejdshypoteser og læringscirklen. Se nedenstående model og spørgsmål

En evaluerende pædagogisk praksis i arbejdet med læreplanen

Formulering af læringsmål og pædagogisk praksis

Sammenhæng:

1. Udvælg en rutinesituation eller børnegruppe (evt. stue), hvis læring, vi ønsker at arbejde med.

Mål:

2. Hvad skal børnegruppen lære den kommende tid (evt. i den situation, vi har udvalgt)?

Tegn:

3. Tegn:
Hvilke tegn på læring kigger vi efter?

Tiltag:

4. Hypoteser:
Hvilke former for konkret pædagogisk praksis, formoder vi, kan understøtte, at børnegruppen lærer dette, dvs. hvad kan jeg/vi konkret gøre?

5. Konkret praksis
  - Hvilken af ovenstående hypoteser, vil jeg/vi fokusere på – og hvilken konkret pædagogisk praksis medfører dette?
  - I hvilke situationer vil jeg/vi udføre den pædagogiske indsats?

Evaluering:

6. Hvordan vil vi indsamle data til den efterfølgende evaluering?

Pædagogisk praksis og dokumentation

Konkrete iagttagelser eller praksisfortællinger kan skrives her, og/eller data kan vedlægges (f.eks. video, evaluering med børn mm.)

Beskriv gerne i korte sætninger, hvad I ser og hører (uden tolkning) i situationen – dvs. hvad gør eller siger de fagprofessionelle? Hvad gør eller siger børnene?

Evaluering og fastsættelse af nye læringsmål

1. I hvilke situationer, har jeg/vi arbejdet ud fra hypotesen?
2. På baggrund af analyse af data (f.eks. iagttagelser, praksisfortællinger, samtaler, video, mm.) drøftes:
  - a) Hvad understøtter hypotesen, dvs. Hvilke tegn på læring har vi set hos børnene, og hvad har vi i vores pædagogiske praksis gjort godt for at understøtte denne læring?
  - b) Hvad giver evt. anledning til justering af hypotesen, dvs. hvad kan vi justere i den pædagogiske praksis og/eller justering i læringsmål (jf. NUZO)?
3. Hvilket (nyt) læringsmål, vil vi fokusere på den kommende tid?

Viden om læringsmiljøet (opsamling)

1. Hvilke hypoteser har vi arbejdet ud fra?
2. I hvilke sammenhænge har vi arbejdet ud fra disse hypoteser?
3. Hvad er gået godt i arbejdet med disse hypoteser? Det vil sige, hvilke tegn på læring har vi set hos børnene, og hvad har vi i vores pædagogiske praksis gjort godt, for at understøtte denne læring?
4. Hvilke faglige overvejelser har vi taget afsæt i ift. at revidere hypoteserne?
5. Hvilke erfaringer tager vi med os i vores fremadrettede pædagogiske praksis?

Selve evalueringerne foregår på stue/gruppemøder samt til personalemøder – alt efter emne og omfang. Derudover arbejder vi på, at det bliver en større del af vores kultur, at det pædagogiske personale undrer sig og reflekterer over både egne og kollegernes praksis i det daglige. Ligeledes anvendes vidensdeling og sparring i hverdagen blandt både personale og ledelse som vigtige redskaber til en forbedret pædagogisk praksis.

Sådan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år

Evalueringen af læreplanen tager udgangspunkt i de 12 pædagogiske mål – herunder en vurdering af sammenhængene mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes læring, udvikling, trivsel og dannelse.

Evalueringen af læreplanen vil således omfatte den løbende evaluering af vores praksis som beskrevet ovenfor.

Ledelsen i Naturstien er ansvarlig for løbende at sikre data – og disse vil indgå i evalueringen. Selve evalueringsprocessen vil foregå i et samarbejde mellem det pædagogiske personale og ledelsesteamet på en pædagogisk dag hvert andet år.
